

ORDNA & VÅRDA

Nr 2 2022

MEDLEMSTIDNING FÖRENINGENSARKIVEN I STOCKHOLMS LÄN

Studiebesök på Svensk Visarkiv

Den som inte besökt Svenskt Visarkiv har något att se fram emot! Materialet är en guldgruva att ösa ur och bjuder på oväntade överraskningar. Här finns inte endast noter utan material som kan intressera de flesta. Detta gjorde att vårt studiebesök drog ut på tiden för alla frågor och utvecklingar och ändå kändes det som vi bara skrapat på ytan.

I slutet av april besökte medlemmar från FSL, Svenskt Visarkiv i deras nya, fina lokaler på Tegeluddsvägen 100.

Arkivchef Karin Strand berättade först om arkivets uppkomst och organisation och visade sedan exempel ur samlingarna.

Det hela började med att visdikteren och radiomannen Ulf Peder Olrog i en privat stiftelse började skapa ett centralt register för visor 1951. Genom breddning och omorganisationer har materialet och verksamheten vuxit. Folkmusikkommissionen samlade in uppteckningar och inspelningar av spelmän under en stor del av 1900-talet, men även från personer som inte var musiker, för att hitta det autentiskt folkliga. Materialet är upplagt så det går att söka geografiskt. Som ett exempel på detta lyssnade vi

till Ko-kallning från Säter. På Visarkivets webbsida går det att söka material på flera olika sätt och samtidigt presenteras det så att även den oinvidige får en större förståelse. Medeltida ballader, Bellmansvisor, schlager och jazz är ett par exempel. En del material går det att se eller lyssna på direkt på webben medan annat endast är tillgängligt i Visarkivets lokaler.

Något som i arkivsammanhang kan ses som kopior är de handskrivna visböcker som var vanliga under första delen av 1900-talet och skrevs av gemene man i ungdomen och sedan sparades hela livet. Vistexten är en kopia, men boken blir ett persondokument som visar vilka visor personen uppskattade. De kan innehålla allt ifrån personliga anteckningar till recept och uppgifter om varifrån och när texten skrevs ner. För forskningen kan detta ge information om vilka visor och melodier som var vanliga, hur de spreds och vilken teknik som fanns tillgänglig. De är exempel på material som visarkivet gärna tar emot till samlingarna.

Visarkivet har i uppgift att ta hand om folklig dans och i andra delen av studiebesöket berättade Anna Björk, forskningsarkivarie och danspedagog om den delen av samlingarna. En stor del av material kommer från Dansarkivet och Arkivet för folklig dans som bildades av Henry Sjöberg 1965.

Det som vi ofta tänker på som folkdanser är koreografier som skapades i slutet av 1800-talet av Anders Selinder på Kungliga Teatern och dansades av balettdansare. Det blev väldigt populärt, och folkdanslag bildades över hela landet. En viktig skillnad är att dessa är avsedda som uppvisning medan folkliga danser som vanligt folk dansade är social dans. Vi fick se filmavsnitt som visade båda sorterna där detta blev tydligt. Till den folkliga dansen räknas inte bara äldre danser. Modern dans från folkparkerna räknas hit liksom Queerdans och Rave.

Svenskt Visarkiv hittar du på webben under Musikverket:

musikverket.se/svensktvisarkiv

Text och foto: Malena Hofverberg

Välbesökt årsmöte med föreläsning och kära återseenden

FSL:s årsmöte ägde rum på Stadsarkivet den 17 mars. Det var med glädje vi kunde välkomna 26 deltagare som mötte upp i sal Asplund IRL ("in real life" senaste årets kanske vanligaste förkortning). Efter en intressant föreläsning om 1700-talet tog årsmötet vid och vid dess slut kunde vi välkomna 2 nya ledamöter och en suppleant till styrelsen.

Förra årsmötet genomfördes via Zoom och året innan, då det rådde ovisshet om hur långdragen pandemin skulle bli, blev årsmötet först framflyttat för att sedan genomföras genom Pro Forma protokoll efter flera diskussioner med revisorer och andra rådgivare för att det skulle ske på ett demokratiskt och riktigt sätt.

I år blev det desto fler besökare. Det var trevligt att bevittna kära återseenden och små grupper av ivrigt samtalande föreningsmedlemmar. På programmet stod en föreläsning om 1700-talets Stockholm av Kettil Mannerheim som är arkivpedagog vid Stockholms stadsarkiv. Vi fick inblick i vardagliga

händelser och ögonvittnesskildringar från tiden då pigskafterskor förmedlade jobb och sidentyg var olagligt att bära för vissa. För den som vill veta mer går det att söka i Stadsarkivets nya databas "Transkriberade handskrifter" där privatpersoner även kan bidra till att fler handlingar transkriberas.

Årsmötet öppnades av ordförande Therese Tedeblad som önskade alla välkomna. Då ingen annan kände sig hågad valdes Linus Axén, som är utbildad i ordförandeskap och hade tillfrågats i förväg, till mötets ordförande. Han redogjorde noggrant hur han skulle fråga och klubba beslut vilket skapade en tydlighet kring vilka beslut som fattades.

Styrelsens förslag till förändringar i Arkivregister Stockholms län föranledde en diskussion kring både formuleringen och av innehållet i databasen framöver och frågor ställdes kring hur förslaget arbetats fram. Efter redogörelse för detta röstades förslaget så igenom. Förslaget som finns att läsa i sin helhet på FSL:s hemsida under årsmöteshandlingar innebär framför allt att fokus kommer att ligga på föreningsarkiv och att länkar görs till arkivinsti-

tioner som främst har andra arkivbildare och inte registrerar detta i ASL.

Medlemsavgifterna för det kommande året beslutades att vara oförändrade och inget styrelsearvode utgår för innevarande år. Vid val av ordförande och ledamöter valde årsmötet i enlighet med valberedningens förslag. Therese Tedeblad omvaldes som ordförande på ett år, Johan Dertell och Elisabeth Boogh står kvar som ledamöter och Julia Jonsson omvaldes som ledamot på två år. De kandidater som valberedningen föreslagit presenterade sig och därefter valdes Kristofer Gisslén och Eva Hult till ledamöter på två år. Leif Petterson blev nyvald till suppleant. Gabriele Prenzlau-Enander och Anne-Marie Krafft-Karlsson omvaldes som suppleanter. Efter årsmötet avtackades Katarina Thurell i valberedningen och Gunnel Mörkfors, suppleant.

Text och foto: Malena Hofverberg

Kristofer Gisslén har arbetat med olika befattningar och roller i den offentliga sektorn i 13 år. I dagsläget är

han enhetschef, dataskyddsombud och informationssäkerhetsansvarig vid överförmyndarförvaltningen i Stockholm stad.

Eva Hult har arbetat som arkivarie och museitjänsteman, senast på Statens maritima och transport-historiska museer där hon arrangerat Arkivens dag. Eva har ett särskilt intresse för samtidsdokumentation och tillgängliggörande. Representerar Hägerstens hembygdsförening.

Leif Petterson har arbetat som utställningstekniker vid Armémuseum och är idag arkivkonsult för ArkivIT. Där arbetar han främst med digitalt bevarande och utmaningar kring detta som många organisationer brottas med idag.

GDPR för föreningar

Med åren har förståelsen för omfattningen av dataskyddsförordningens makt över vår informationshantering sakta växt från allmän förvirring till en naturligt självklar del av myndigheters och verksamheters dagliga arbete. Med några års efterlevnad är det lägligt att titta i backspeglarna och fundera över vad förordningen kommit att innebära för den del av samhället som ska bevara personuppgiftsbehandlingar för eftervärlden - arkiven.

En fråga som ett dataskyddsombud ofta möts av är var gränsdragningen görs mellan dataskyddsförordningen och "arkivverksamhet av allmänt intresse"? Som en trågen jurist skulle svara – det beror på. Det finns ingen tydlig vägledning i lagstiftningen. Riksarkivet utarbetade i början av 2022 ett andra utkast till föreskrift angående vad som krävs för att en personuppgiftsansvarig inom den enskilda sektorn som inte omfattas av föreskrifter om arkiv ska få behandla personuppgifter för arkivändamål av allmänt intresse. Föreskriften remitterades ut till personuppgiftsansvariga arkivinstitutioner men inte till enskilda arkivbildare (undantaget SKR). Remissen var dock öppen för var och en att lämna synpunkter på.

Av förslaget kan man utläsa att riksarkivet bland sina allmänna råd avser fastslå att "[D]en enskilda sektorn innefattar den enskilda arkivsektorn till vilken de olika enskilda arkivinstitutionerna, det vill säga förenings-, folkrörelse- och näringslivsarkiven samt arkivsektorns branschorganisationer hör. Utöver dessa omfattas även alla de enskilda arkivbildarna i form av föreningar, företag, enskilda personer m.m." Kort och gott - är det en arkivverksamhet gäller inte GDPR. Det är grovt och tillyxat och inte helt korrekt att säga så men i princip träder hela arkivlagstiftningens bestämmelser in och tar över regleringen av personuppgiftsbehand-

lingen. Många självpåtagna arkivbildare kan med glädje se fram emot den tolkningen - inte primärt för att det de facto förenklar vardagen markant att slippa vidta mängder av åtgärder för att skydda personuppgifter, utan för att fler ser sin chans att kunna få sina personuppgiftsbehandlingar klassade som en del av arkivverksamheten av allmänt intresse.

En slutsats man kan dra av den juridiska diskursen är att arkiv inte behandlar personuppgifter – de bevarar endast färdigbehandlade personuppgifter. För arkivbildarna är det därför också irrelevant när i tiden en personuppgift tillkommit eftersom bevarandet av densamma inte omfattas av dataskyddsförordningens bestämmelser i större utsträckning än i de delar där personuppgifter, särskilt i förekommande fall känsliga sådana, ska skyddas. Numera återfinns sådana bestämmelser i arkivlagstiftningen eller därtill närliggande bestämmelser.

Många föreningar, särskilt mindre sådana, väcker ofta frågor om det finns något särskilt som de måste tänka på vid sin arkivbildning. I synnerhet föreningar som företräder minoritetsgrupper brukar uttrycka en viss oro för vilken information som måste bevaras och vilken som gallras och hur länge information kan bevaras. Egentligen är inte frågan särskilt komplicerad. Samma regler gäller för alla föreningar oav-

sett storlek, form eller syfte. Personuppgifter får inte bevaras i strid med dataskyddsförordningen och ska gallras i enlighet med de gallringsföreskrifter som varje förening bör ha upprättat jämte sin registerförteckning. Omfattas uppgifterna av sekretess gäller dessa bestämmelser med den omfattning som föreskrivs i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Närliggande dessa frågor är frågan om uppgifter måste tas bort om en medlem när en hen lämnar föreningen? I merparten av fallen är svaret ja. Behandlingen av en medlems personuppgifter ska avslutas i samband med att medlemmen avslutar sitt medlemskap. Det innebär att medlemmens uppgifter ska raderas ur medlemsregister för tiden från och med dess avslutade medlemskap. För tiden som personen fortfarande var medlem kan det ur arkivsynpunkt vara av värde att bevara vissa uppgifter, dock inte mer än nödvändigt för att bevaka det allmänna intresset för framtiden. Bostadsadresser, telefonnummer och andra kontaktuppgifter, personnummer (dock inte nödvändigtvis ålder) och sådana personuppgifter som inte direkt knyter den forna medlemmen till något särskilt ändamål i föreningen ska raderas.

Namn samt i vissa fall kön och ålder kan bevaras om det behövs för arkiveringen. En naturlig plats där personuppgifter ur arkivsynpunkt måste bevaras är föreningsprotokoll, närvaro vid stämmor som legat till grund för voteringslistor som fogas till protokoll och motsvarande.

Text: Kristofer Gisslén

Hur säker är er arkivlokal?

FSL söker medlemsföreningar som förvarar arkivmaterial i egen lokal och vill se över säkerheten i den. Brand, vatten, skadedjur och mögel är några av farorna för arkivmaterial. I höst kommer en ny kurs om säkerhet i arkivet där vi möts i ett arkiv och tränar på att se riskerna, diskuterar inredning, rutiner och tar fram ett förslag för förbättringar.

Om ni vill ha kursen hos er så kontakta FSL. Vi behöver veta lite om föreningen, lokalen, hur många personer som kan delta och om ni endast vill att egna medlemmar deltar eller även tar emot deltagare från andra föreningar.

Arkivens dag 2022

Tema:

Myter och mysterier

Är du med som arrangör av Arkivens dag i år? Meddela gärna FSL. Vi är regional samordnare i Region Stockholm. Från oss får du information, idéer för temat och kan beställa marknadsföringsmaterial.

Anmäl ditt arrangemang genom att fylla i formuläret på arkivensdag.nu/nytt-arrangemang/ under oktober månad.

2022

Aktuell information och anmälan finns på fslarkiv.se.

SEPTEMBER

Höstens kurser börjar

NOVEMBER

12 Arkivens dag

Ordna & Vårda ges ut av Föreningsarkiven i Stockholms län, FSL, med stöd av Region Stockholm, Riksarkivet och Stockholms stad.

Org.nr 802400-1391 **Postadress** c/o Stockholms stadsarkiv, Box 22063, 104 22 Stockholm **Besöksadress** Kungsklippan 6. Tel 08-508 283 42

Hemsida www.fslarkiv.se **E-post** fsl@fslarkiv.se

Ansvarig utgivare Therese Tedeblad

Redaktionen Therese Tedeblad och Malena Hofverberg

Layout Hasse FotoSättare **Tryck** Adegraf AB.

Manusstopp Ordna & Vårda 3 2022 – 15 augusti 2022

